DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

20. januar 2011 *

I sag C-90/09 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Domstolen, iværksat den 27. februar 2009,

General Química SA, Alava (Spanien),

Repsol Química SA, Madrid (Spanien),

Repsol YPF SA, Madrid (Spanien),

ved abogados J.M. Jiménez-Laiglesia Oñate og J. Jiménez-Laiglesia Oñate,

appellanter,

* Processprog: spansk.

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre og E. Gippini Fournier, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano (refererende dommer), og dommerne J.-J. Kasel, M. Ilešič, E. Levits og M. Safjan,

generaladvokat: J. Mazák
justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 29. april 2010,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. september 2010,

afsagt følgende

Dom

1 I deres appelskrift har General Química SA (herefter »GQ«), Repsol Química SA (herefter »RQ«) og Repsol YPF SA (herefter »RYPF«) nedlagt påstand om ophævelse af dom afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 18. december 2008, General Química m.fl. mod Kommissionen (sag T-85/06, herefter »den appellerede dom«), hvorved de ikke fik medhold i et søgsmål til prøvelse af Kommissionens beslutning 2006/902/EF af 21. december 2005 om en procedure efter artikel 81 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og artikel 53 i EØS-aftalen vedrørende Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc. (tidligere Uniroyal Chemical Company Inc.), Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation (tidligere Crompton Corporation), General Química SA, Repsol Química SA og Repsol YPF SA (Sag COMP/F/C.38.443 — Gummikemikalier) (EUT L 353, s. 50, herefter »den omtvistede beslutning«), som har pålagt nævnte selskaber en bøde til solidarisk hæftelse for at have deltaget i en række vedtagelser og former for samordnet praksis.

Baggrunden for tvisten

2 GQ er et spansk selskab, som producerer visse gummikemikalier. Det er et datterselskab, som er 100 % ejet af RQ, som igen er 100 % ejet af RYPF.

3 Den 12. april 2005 sendte Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber en klagepunktsmeddelelse om en procedure efter artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994 L 1, s. 3, herefter »EØS-aftalen«) til appellanterne.

4 Med den omtvistede beslutning erklærede Kommissionen, at RQ og RYPF, samlet benævnt »Repsol«, hæftede solidarisk for den af GQ begåede overtrædelse.

5 I den forbindelse angav Kommissionen i nævnte beslutning, at et moderselskab som udgangspunkt kan anses for ansvarligt for en ulovlig adfærd, der er udøvet af dets 100 % kontrollerede datterselskaber, men at det er muligt for moderselskabet at afkræfte formodningen om udøvelsen af en bestemmende indflydelse over disse.

6 Kommissionen præciserede, at en sådan afkræftelse af formodning ikke kan følge af en påstand om, at moderselskabet ikke direkte har deltaget i aftalen, eller ikke har været informeret om eksistensen af samme, eller ikke har tilskyndet sine datterselskaber til at indtage en ulovlig adfærd. Kommissionen har ligeledes anført, at påstanden om, at RQ og RYPF ikke påtog sig ansvaret for de daglige aktiviteter eller den administrative drift, ikke var tilstrækkelig til at afkræfte nævnte formodning.

7 Yderligere har Kommissionen i den foreliggende sag bemærket, at selv om enedirektøren havde uddelegeret sine beføjelser vedrørende den administrative drift af selskabet, fungerede han stadigvæk som et »bindeled« mellem GQ og RQ, hvorigennem information om salg, produktion og økonomiske resultater blev viderebragt til moderselskabet. Ydermere blev GQ's økonomiske resultater konsolideret med de økonomiske resultater for »Repsol« med det resultat, at GQ's overskud eller tab blev reflekteret i koncernens overskud eller tab.

8 Under disse omstændigheder konstaterede Kommissionen i artikel 1, litra f)-h), i den omtvistede beslutning, at appellanterne fra den 31. oktober 1999 til den 30. juni 2000 havde deltaget i en række vedtagelser og former for samordnet praksis om prisfastsættelse og udveksling af fortrolige oplysninger inden for gummikemikalier på EØS-plan ved tilsidesættelse af artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen af 2. maj 1992 om det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

9 Som følge heraf fastsatte Kommissionen i den omtvistede beslutnings artikel 2, litra d), at GQ, RQ og RYPS skulle betale en bøde på 3,38 mio. EUR til solidarisk hæftelse.

Sagen for Retten og den appellerede dom

10 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. marts 2006 anlagde appellanterne søgsmål med påstand om delvis annullation af den omtvistede beslutning.

11 Til støtte for søgsmålet gjorde appellanterne fire anbringender gældende. Det første vedrører den omstændighed, at der er foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse og er angivet en utilstrækkelig begrundelse for så vidt angår appellanternes solidariske ansvar. Det andet og tredje anbringende, som nu ikke længere er relevante, eftersom appellen ikke vedrører dem, omhandlede henholdsvis adskillige retlige fejl, som Kommissionen havde begået ved beregningen af bøden, såvel som en urigtig bedømmelse, utilstrækkelig begrundelse og en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet ved anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen.

12 Med hensyn til det første anbringende gjorde Retten indledningsvis i den appellerede doms præmis 58 opmærksom på Domstolens retspraksis i dom af 25. oktober 1983, AEG Telefunken mod Kommissionen (sag 107/82, Sml. s. 3151, præmis 49), og af 16. november 2000, Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen (sag C-286/98 P, Sml. I, s. 9925, præmis 26), ifølge hvilken den omstændighed, at et datterselskab er en selvstændig juridisk person, ikke udelukker, at dets adfærd kan tilregnes moderselskabet, bl.a. når nævnte datterselskab ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet.

13 Videre har Retten i den appellerede doms præmis 59 fremhævet, at der ifølge ligeledes fast retspraksis i det specielle tilfælde, hvor et moderselskab besidder 100 % af aktierne i et datterselskab, som har udvist ulovlig adfærd, foreligger en afkræftelig formodning om, at det pågældende moderselskab faktisk udøver afgørende indflydelse på datterselskabets adfærd (under henvisning til Rettens dom af 27.9.2006, sag T-314/01, Avebe mod Kommissionen, Sml. II, s. 3085, præmis 136 og den deri nævnte retspraksis), således at de to selskaber udgør en virksomhed i henhold til artikel 81 EF (under henvisning til Rettens dom af 15.6.2005, forenede sager T-71/03, T-74/03, T-87/03 og T-91/03, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, benævnt »Tokai II«, præmis 59). Det påhviler derfor det moderselskab, som ved Fællesskabets retsinstanser anfægter en kommissionsbeslutning, hvori det pålægges en bøde for en adfærd, som datterselskabet har udvist, at afkræfte denne formodning ved at føre tilstrækkelige beviser for, at datterselskabet har været uafhængigt, hvor Retten i den forbindelse bl.a. henviser til dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen (præmis 29).

14 Retten har i den appellerede doms præmis 60 yderligere fremhævet, at hvis Domstolen i nævnte dom i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen måtte have henvist til andre omstændigheder end besiddelsen af 100 % af kapitalen i datterselskabet, ville det kun være med det formål at fremlægge samtlige elementer i den anfægtede beslutning, som Retten havde baseret sin argumentation på inden for rammen af nævnte sag, og ikke for at betinge nævnte formodning af eksistensen af yderligere indicier.

15 Retten har derfor i den appellerede doms præmis 62 konkluderet, at det er tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at moderselskabet ejer hele kapitalen i et datterselskab, for at godtgøre formodningen for, at det udøver en bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd på markedet. Følgelig vil Kommissionen være i stand til at holde et moderselskab solidarisk ansvarligt for betaling af den bøde, der er pålagt dets datterselskab som følge af ulovlige aftaler, dette har taget del i, selv om det er blevet konstateret, at moderselskabet ikke direkte har taget del i disse aftaler, medmindre sidstnævnte beviser, at dets datterselskab agerer uafhængigt på markedet.

16 Retten har således i den appellerede doms præmis 63 konstateret, at »Kommissionen […] i den foreliggende sag derfor ikke [har] tilsidesat Domstolens og Rettens retspraksis ved at henvise til, at 100 % af kapitalen i GQ var ejet af dets moderselskaber […] for at pålægge moderselskaberne ansvaret for GQ's konkurrencebegrænsende handlinger«.

17 Retten har endvidere i den appellerede doms præmis 65 anført, at RYPF og RQ ikke havde forelagt Retten noget forhold til bedømmelse vedrørende de organisatoriske, økonomiske og retlige forbindelser mellem disse selskaber og GQ, som kan påvise dette datterselskabs forretningsmæssige og driftsmæssige uafhængighed.

18 Tværtimod har Retten i den appellerede doms præmis 66 konstateret, at de faktorer, som er fremhævet af Kommissionen i betragtning 262 til den omtvistede beslutning, talte til fordel for eksistensen af en enkelt enhed, nemlig den omstændighed, at enedirektøren for GQ hele tiden fungerede som »forbindelsesled« med RQ, at RYPF

konsoliderede regnskaberne for GQ og RQ på koncernniveau, og endelig at RQ og RYPF havde besvaret klagepunktsmeddelelsen i fællesskab.

19 Derudover anførte Retten i præmis 68 og 69 i den appellerede dom, at den omstændighed, at RQ den 22. oktober 2002 havde beordret GQ til at ophøre med enhver praksis, der kunne udgøre en overtrædelse af konkurrencereglerne, efter den kontrolundersøgelse, der fandt sted på GQ's forretningssted den 27. september 2002, i sig selv var tilstrækkelig til at bevise den afgørende indflydelse, som RYPF og RQ udøvede på GQ's politik, ikke kun på markedet, men også for så vidt angår den ulovlige adfærd, som er genstand for den omtvistede beslutning.

20 For fuldstændighedens skyld har Retten i den appellerede doms præmis 71-76 med følgende ordlyd undersøgt, om Kommissionen, inden for rammen af den omtvistede beslutning, havde begået en fejlvurdering for så vidt angår de bevismidler, der var fremlagt af appellanterne, eller om den med urette havde ladet disse ude af betragtning:

»71 Det skal i den henseende fastslås, at den omstændighed, at datterselskabets aktiviteter afviger fra koncernens aktiviteter, også selv om det måtte være i sin helhed, eller den omstændighed, at moderselskabet uden held har forsøgt at videresælge datterselskabet, ikke er tilstrækkeligt til at afkræfte formodningen om, at RQ og RYPF bærer ansvaret. Selv om koncerner og holdingselskaber ofte har forskellige forretningsaktiviteter og somme tider sælger visse af deres datterselskaber, udgør de ifølge retspraksis en virksomhed som omhandlet i artikel [101 TEUF] (jf. i den retning dom af 27.9.2006, sag T-330/01, Akzo Nobel mod Kommissionen, Sml. II, s. 3389, præmis 78 og 82).

72 Endvidere har Kommissionen, som svar på sagsøgernes anmodning om dokumentation, fremlagt et dokument for Domstolen, som indeholder referaterne fra RQ's bestyrelsesmøder i årene 1998 til 2000, hvoraf GQ's økonomiske resultater og en beslutning om salg af GQ's aktier i Silquímica, SA og salg af GQ's faste ejendom fremgår. Dette dokument underbygger i det væsentlige Kommissionens

konklusion i den [omtvistede] beslutning. Hvis RQ's bestyrelse spiller en betydelig rolle i visse væsentlige forhold i GQ's strategi, som f.eks. salg af fast ejendom eller salg af en aktiepost, og har bemyndigelse til at træffe afgørelse herom, følger det, at den udøver en afgørende indflydelse på GQ's adfærd.

73 Hvad angår argumentet om manglen på overlapninger blandt medlemmerne i de sagsøgende virksomheders organer må det fastslås, at det fremgår af skrivelsen af 5. april 2004, som GQ har fremsendt til Kommissionen, og som sagsøgerne fremlagde under den administrative procedure, at [*fortroligt*] både var formand for GQ's bestyrelse fra 1996 til 2000 og medlem af RQ's bestyrelse fra 1998 til 1999. Endvidere skal det bemærkes, at sagsøgerne, da de blev spurgt om dette punkt på retsmødet, medgav, i hvert fald indirekte, at der havde været en sådan overlapning.

74 Tilsvarende kan argumenterne om, at Kommissionen i den [omtvistede] beslutning ikke undersøgte de faktiske omstændigheder, der viste, at kun GQ's ledende medarbejdere traf beslutning om og gennemførte virksomhedens forretningspolitik uden at informere RQ herom på forhånd eller indhente dennes tilladelse, ikke godtages set i lyset af ovenfor anførte retspraksis. Det samme gælder for påstanden om, at oplysningerne, som GQ gav til RQ, ikke vedrørte datterselskabets forretningspolitik, men kun dets økonomiske resultat.

75 Hvad angår forholdet mellem GQ og Repsol Italia skal det bemærkes, at Kommissionen i den [omtvistede] beslutning med rette har tilbagevist sagsøgernes argument vedrørende en påstået interessekonflikt mellem GQ og moderselskabet ved at anføre, at RYPF konsoliderer koncernens regnskaber, som består af en række datterselskaber, herunder GQ og Repsol Italia. Endvidere har Kommissionen også med rette fastslået, at dette forhold styrker formodningen om, at der er tale om en virksomhed.

76 Under disse omstændigheder kan det fastslås, således som Kommissionen fastslog i betragtning 264 til den [omtvistede] beslutning, at sagsøgerne ikke har tilbagevist formodningen om, at moderselskabet bærer ansvaret.«

21 Endelig har Retten i den appellerede doms præmis 77 præciseret, at ingen af de argumenter, der subsidiært er fremført af de selskaber, der har iværksat appellen, var i stand til at rejse tvivl om den omtvistede beslutning.

22 Især i nævnte doms præmis 78-93 har Retten fastslået, således som det kan udledes af den relevante retspraksis på området, at formodningen om ansvar ud fra kapitalbesiddelsen kan anvendes ikke alene i det tilfælde, hvor der foreligger en direkte forbindelse mellem moderselskabet og dets datterselskab, men ligeledes i den situation, som i det foreliggende tilfælde, hvor denne forbindelse er indirekte som følge af den omstændighed, at der er placeret et datterselskab imellem dem.

23 På grundlag af samtlige disse betragtninger har Retten i den appellerede doms præmis 84 forkastet det første anbringende til støtte for annullationssøgsmålet.

24 Da Retten ligeledes har betragtet de andre anbringender som ubegrundede, har den i den appellerede doms præmis 157 frifundet Kommissionen.

Parternes påstande

25 Appellanterne har i appelskriftet nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves, i det omfang Retten heri forkaster annullationsanbringendet, hvorefter der foreligger et åbenbart urigtigt skøn og manglende begrundelse vedrørende appellanternes solidariske ansvar.

— Den omtvistede beslutnings artikel 1, litra g) og h), og artikel 2, litra d), annulleres, i det omfang den pålægger RYPF og RQ samt GQ solidarisk ansvar for en overtrædelse af artikel 81, stk.1, EF, subsidiært i det omfang, den anfægtede beslutning vedrører RYPF.

— Der foretages i begge tilfælde en passende nedsættelse af bøden.

26 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanterne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appellen

27 Appellanterne har til støtte for deres appel gjort to anbringender gældende vedrørende urigtig retsanvendelse angående ansvarspålæggelse i forhold til henholdsvis RQ og RYPF for en af GQ begået overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF.

Det første anbringende om urigtig retsanvendelse vedrørende ansvarspålæggelse i forhold til RQ for en af GQ begået overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF

28 Det første af de af appellanterne påberåbte anbringender kan i det væsentlige opdeles i tre led.

Om det første led, hvorefter Retten med urette anvendte formodningen om et moderselskabs afgørende indflydelse på et 100 % ejet datterselskab

— Parternes argumenter

29 Ifølge appellanterne har Retten foretaget en urigtig retsanvendelse, for så vidt som den fejlagtigt antog, at Kommissionen for at pålægge et moderselskab ansvar for ulovlig adfærd fra et datterselskabs side, som moderselskabet ejer 100 %, kunne anvende

et kriterium, som ikke har nogen forbindelse med den af datterselskabet begåede overtrædelse.

30 Ganske vist lagde dommen af 10. september 2009, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen (sag C-97/08 P, Sml. I, s. 8237), til grund, at en sådan formodning lovligt kunne anvendes i den henseende. Dog var Kommissionen ligeledes forpligtet til at inddrage yderligere indicier for at kunne tilregne et sådant moderselskab dets datterselskabs adfærd.

31 Følgelig, som det fremgår af Rettens dom af 15. september 2005, Daimler Chrysler mod Kommissionen (sag T-325/01, Sml. II, s. 3319, præmis 218), og af 26. april 2007, Bolloré mod Kommissionen (forenede sager T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, Sml. II, s. 947, præmis 132), samt til en hvis grad af Domstolens dom i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, kan Kommissionen under alle omstændigheder ikke undlade at undersøge, om dette moderselskab har haft en faktisk indflydelse på sit datterselskabs ledelse, og om sidstnævnte i det væsentlige har udført de modtagne instruktioner.

32 Ifølge Kommissionen er denne tese i strid med fast retspraksis. I ovennævnte domme i sagerne AEG Telefunken mod Kommissionen, Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen og i Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen har Retten bekræftet formodningen om, at et datterselskab, der er 100 % kontrolleret af dets moderselskab, har fulgt en politik, som blev tilrettelagt af de samme vedtægtsmæssige organer, som fastlægger moderselskabets politik. Dette gør det muligt at pålægge moderselskabet ansvaret for en overtrædelse, der er begået af dets datterselskab, i mangel af bevis på nævnte moderselskabs delagtighed i de faktiske omstændigheder i forbindelse med den begåede overtrædelse.

33 I modsætning til, hvad appellanterne har hævdet, forudsætter anvendelsen af en sådan formodning ikke en omvendt bevisbyrde, men fastlægger udelukkende kravet til styrken af det bevis, der kræves for at kunne pålægge et moderselskab ansvar for de kartelaktiviteter, som dets datterselskab er involveret i.

— Domstolens bemærkninger

34 Det skal indledningsvis bemærkes, at begrebet virksomhed ifølge fast retspraksis omfatter enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde (jf. bl.a. dom af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 112, af 10.1.2006, sag C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., Sml. I, s. 289, præmis 107, og af 11.7.2006, sag C-205/03 P, FENIN mod Kommissionen, Sml. I, s. 6295, præmis 25).

35 Domstolen har ligeledes præciseret, at begrebet virksomhed i denne kontekst skal forstås som en økonomisk enhed, også når denne økonomiske enhed juridisk set udgøres af flere fysiske eller juridiske personer (dom af 14.12.2006, sag C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Sml. I, s. 11987, præmis 40, dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 55, og dom af 1.7.2010, sag C-407/08 P, Knauf Gips mod Kommissionen, Sml. I, s. 6375, præmis 64).

36 Når en sådan økonomisk enhed overtræder konkurrencereglerne, påhviler det den ifølge princippet om personligt ansvar at stå til regnskab for overtrædelsen (dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

37 For så vidt angår spørgsmålet om at fastslå, under hvilke omstændigheder en juridisk person, som ikke er ophavsmand til overtrædelsen, alligevel kan pålægges sanktioner for denne, følger det af fast retspraksis, at et datterselskabs adfærd kan tilregnes moderselskabet, bl.a. når datterselskabet, selv om det er en selvstændig juridisk person, ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet navnlig under hensyn til de økonomiske, organisatoriske og

juridiske forbindelser mellem disse to virksomheder (dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

38 I en sådan situation, hvor moderselskabet og datterselskabet er en del af samme økonomiske enhed og således udgør én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, kan Kommissionen rette en beslutning, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet, uden at der kræves en konstatering af, at sidstnævnte var direkte impliceret i overtrædelsen (jf. i den retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 59).

39 I den forbindelse har Domstolen fastslået, at i det konkrete tilfælde, hvor moderselskabet ejer 100 % af det datterselskab, som har overtrådt de EU-retlige konkurrenceregler, kan det pågældende moderselskab dels udøve afgørende indflydelse på dette datterselskabs adfærd, dels foreligger der en afkræftelig formodning om, at det pågældende moderselskab faktisk udøver afgørende indflydelse på datterselskabets adfærd (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

40 Det er under disse omstændigheder tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at hele kapitalen i et datterselskab ejes af moderselskabet, for at formode, at moderselskabet udøver en afgørende indflydelse på dette datterselskabs handelspolitik. Kommissionen vil derefter være i stand til at anse moderselskabet for solidarisk ansvarligt for betaling af den bøde, som er pålagt datterselskabet, medmindre dette moderselskab, som det påhviler at afkræfte den pågældende formodning, fører tilstrækkelige beviser med henblik på at godtgøre, at dets datterselskab optræder selvstændigt på markedet (jf. dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, præmis 29, og dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 61).

41 I modsætning til, hvad appellanterne har gjort gældende, bemærker Retten således med rette i den appellerede doms præmis 60, at selv om det er korrekt, at Domstolen i præmis 28 og 29 i dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, ud over ejerskab af 100 % af datterselskabets kapital, har henvist til andre omstændigheder, såsom den omstændighed, at moderselskabet ikke har bestridt at have udøvet

en indflydelse på datterselskabets handelspolitik, og den omstændighed, at de to selskaber har været repræsenteret af de samme personer under den administrative procedure, forholder det sig ikke desto mindre således, at Domstolen kun har henvist til sådanne omstændigheder for at redegøre for de forskellige forhold, som Retten havde støttet sine overvejelser på, og ikke for at betinge iværksættelsen af ovennævnte formodning af fremlæggelsen af yderligere indicier vedrørende moderselskabets faktiske udøvelse af indflydelse (jf. i den retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 62).

42 Det følger heraf, at Retten ikke foretog en urigtig retsanvendelse, da den i den appellerede doms præmis 59-63 fastslog, at hvor et moderselskab besidder 100 % af kapitalen i et datterselskab, foreligger der en afkræftelig formodning for, at dette moderselskab faktisk har udøvet afgørende indflydelse på den adfærd, dets datterselskab har udvist.

43 Følgelig bør anbringendets første led forkastes som ugrundet.

Vedrørende anbringendets andet led om fejl ved bedømmelsen af et moderselskabs afgørende indflydelse på et datterselskab, som det ejer 100 %.

— Parternes argumenter

44 Appellanterne har for det første gjort gældende, at selv om Kommissionen kunne have en formodning om moderselskabets faktiske udøvelse af en afgørende indflydelse på adfærden udvist af et datterselskab, som det ejer 100 %, har Retten ikke desto

mindre foretaget en urigtig retsanvendelse vedrørende de gældende bevisregler ved at begrænse mulighederne for afkræftelse af denne formodning for meget, idet den således indførte en ordning om automatisk ansvar, som er i strid med princippet om personligt ansvar.

45 For det andet hævder appellanterne hvad angår vurderingen af det fremlagte bevismateriale med henblik på at afkræfte formodningen, at de elementer, der er undersøgt af Retten i den appellerede doms præmis 66, ikke giver mulighed for at konkludere eksistensen af en økonomisk enhed.

46 For det tredje gør appellanterne gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 68 og 69 har foretaget en urigtig gengivelse af meddelelsen fra RQ, hvormed denne, efter den af Kommissionen foretagne kontrolundersøgelse, pålagde samtlige virksomheder i dennes koncern, herunder GQ, at ophøre med enhver praksis, der kunne udgøre en overtrædelse, idet denne meddelelse ikke beviste, at RQ havde haft kendskab til den GQ bebrejdede adfærd.

47 For det fjerde er de samme præmisser i appellerede dom ligeledes behæftet med en urigtig retlig kvalificering og en fejlagtig begrundelse, for så vidt som nævnte meddelelse ikke var tilstrækkelig til at påvise eksistensen af en økonomisk enhed mellem RQ og GQ.

48 Kommissionen har gjort gældende, at med hensyn til moderselskabets afkræftelse af formodningen om en effektiv udøvelse af en afgørende indflydelse på dets datterselskab har dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen bidraget med et vist antal faktorer, som bekræfter legitimiteten i Rettens ræsonnement. I denne dom har Domstolen fastslået, at for at kunne vurdere, om et datterselskab på uafhængig vis bestemmer sin adfærd på markedet, må samtlige relevante elementer undersøges med hensyn til de økonomiske, organisatoriske og retlige forbindelser mellem dette datterselskab og dets moderselskab.

49 Ifølge Kommissionen har appellanterne imidlertid ikke påvist, at Retten har foretaget en urigtig bedømmelse ved vurderingen af disse elementer.

— Domstolens bemærkninger

50 Hvad angår det første klagepunkt om, at Retten har foretaget en urigtig retsanvendelse ved at begrænse moderselskabets muligheder for at afkræfte formodningen om en afgørende indflydelse på adfærd udvist af et datterselskab, hvis kapital det ejer 100 %, skal det bemærkes, at nævnte retsinstans i den appellerede doms præmis 65 med rette har fastslået, at det påhviler moderselskabet at lade Retten vurdere alle forhold vedrørende de organisatoriske, økonomiske og retlige forbindelser mellem dette selskab og dets datterselskab, og som er af en sådan art, at de kan påvise, at selskaberne ikke udgør en økonomisk enhed.

51 Det fremgår af Domstolens praksis, at for at afkræfte en formodning om, at et moderselskab, der ejer 100 % af aktiekapitalen i dets datterselskab, effektivt udøver en afgørende indflydelse på dette, påhviler det nævnte moderselskab at lade EU-retsinstansen vurdere alle forhold vedrørende de organisatoriske, økonomiske og retlige forbindelser mellem dette selskab og dets datterselskab, og som er af en sådan art, at de kan påvise, at selskaberne ikke udgør en økonomisk enhed (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 65).

52 Endvidere skal det bemærkes, at i modsætning til, hvad appellanterne har gjort gældende, fører nævnte formodning, der i lyset af dens afkræftelige karakter i hvert enkelt tilfælde kan gendrives ved at gøre brug af samtlige de af Retten nævnte elementer, ikke til, at der automatisk pålægges moderselskabet, som ejer hele aktiekapitalen i dets datterselskab, ansvar, hvilket ville være imod princippet om det individuelle ansvar, som EU-konkurrenceretten hviler på.

53 Derfor bør dette klagepunkt forkastes.

54 Hvad angår det andet og tredje klagepunkt vedrørende fejl fra Rettens side, idet de i den appellerede doms præmis 66 undersøgte elementer ikke gør det muligt at konkludere eksistensen af en økonomisk enhed og vedrørende en i denne doms præmis 68 og 69 urigtig gengivelse af RQ's besked til GQ, eftersom denne ikke beviser, at RQ havde haft kendskab til den GQ bebrejdede adfærd, skal det fremhæves, at disse elementer er fremkommet ved en urigtig fortolkning af de relevante afsnit i nævnte dom.

55 I modsætning til det, som appellanterne har gjort gældende, har Retten, på den ene side, ikke fastslået eksistensen af en økonomisk enhed med hensyn til de undersøgte elementer i den appellerede doms præmis 66. Den har begrænset sig til at konstatere, at disse elementer, som allerede er taget i betragtning af Kommissionen i betragtning 262 til den omtvistede beslutning, talte til fordel for eksistensen af en enkelt enhed, og derfor ikke formåede at afkræfte formodningen i forhold til RQ.

56 På den anden side har Retten i den appellerede doms præmis 68 og 69 ikke udledt af den besked, der blev givet af RQ til GQ, at sidstnævnte med sikkerhed havde kendskab til den GQ bebrejdede, ulovlige adfærd, men er kommet frem til, at appellanternes udsagn, der bekræfter meddelelsen til GQ af nævnte ordre, i sig selv var tilstrækkelig til at bevise, at RQ udøvede en afgørende indflydelse på GQ's politik.

57 Under disse omstændigheder må det andet og tredje klagepunkt ligeledes forkastes.

58 Med det fjerde klagepunkt kritiserer appellanterne i det væsentlige Retten for manglende begrundelse, eftersom den ikke på tilstrækkelig vis har angivet grundene

til, at den i den appellerede doms præmis 69 anfører, at nævnte bekræftelse fra appellanternes side vedrørende den af RQ meddelte ordre til GQ i sig selv var tilstrækkelig til at bevise, at RQ udøvede en afgørende indflydelse på GQ's politik.

59 I den forbindelse bemærkes det indledningsvis, at det følger af fast retspraksis, at begrundelsen for en dom klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som Retten har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne beslutning, og således at Domstolen kan udøve sin prøvelsesret (jf. dom af 2.4.2009, sag C-202/07 P, France Télècom mod Kommissionen, Sml. I, s. 2369, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

60 I den foreliggende sag har Retten begrænset sig til i den appellerede doms præmis 69 at anføre, at den meddelelse, hvorved RQ havde pålagt RQ at ophøre med enhver praksis, der kunne udgøre en overtrædelse af konkurrencereglerne, efter den kontrolundersøgelse, som havde fundet sted på GQ's forretningssted den 27. september 2002, i sig selv var tilstrækkelig til at bevise, at RQ udøvede en afgørende indflydelse på GQ's politik, ikke kun på markedet, men også vedrørende den ulovlige adfærd, som var genstand for den omtvistede beslutning.

61 Herved indskrænkede Retten sig til en simpel principerklæring uden på en klar og utvetydig måde at angive de grunde, som havde ført til en sådan konklusion.

62 Det følger heraf, at den appellerede dom er behæftet med en mangel på begrundelse, for så vidt som Retten ikke har anført de grunde, som nævnte konklusion er støttet på.

63 Følgelig bør dette klagepunkt godtages, idet det første anbringendes andet led i øvrigt bør forkastes.

Første anbringendes tredje led om urigtig retsanvendelse og utilstrækkelig begrundelse ved undersøgelsen af de af appellanterne fremlagte elementer med henblik på at afkræfte formodningen om RQ's afgørende indflydelse på GQ's adfærd

— Parternes argumenter

64 Appellanterne har anført flere klagepunkter vedrørende de af Retten i den appellerede doms præmis 71-75 for fuldstændighedens skyld foretagne konstateringer.

65 For det første har Retten i nævnte doms præmis 71 foretaget en urigtig gengivelse af den omstændighed, at GQ udøvede aktiviteter, som var forskellige fra dem, som RQ udøvede, ud over at Retten, med urette, ikke tillagde RQ's forskellige tiltag mellem 1993 og 2004 med henblik på at afsætte GQ til tredjemand nogen betydning. Disse elementer udgør et klart bevis for RQ's mangel på interesse for GQ's aktiviteter.

66 For det andet og i modsætning til Rettens vurdering i den appellerede doms præmis 72 viser den omstændighed, at mødeprotokollerne fra møderne i RQ's bestyrelse kun henviste til GQ ved to lejligheder i den otteårsperiode, der løb fra 1998 til 2005, en fuldstændig mangel på indflydelse og indblanding fra RQ's side i GQ's aktiviteter.

67 For det tredje vedrørte overlapningen mellem RQ's og GQ's administrative organer, som er anført af Retten i den appellerede doms præmis 73, ifølge appellanterne kun en person, og spillede derfor udelukkende en marginal rolle.

68 For det fjerde har Retten i den appellerede doms præmis 74 med urette og uden at foretage en gennemgang heraf forkastet dels de elementer, der viser, at det kun var GQ's bestyrelsesmedlemmer, som bestemte og gennemførte dette selskabs handelspolitik, dels påstandene om, at de af GQ fremsendte oplysninger til RQ alene drejede sig om GQ's økonomiske resultater.

69 For det femte, hvad angår forbindelserne mellem GQ og selskabet Repsol Italia, har Retten ligeledes begået en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 75 at antage, at RYPF's konsolidering af regnskaberne i koncernen kunne støtte Kommissionens påstand, idet det ikke-eksklusive agenturforhold mellem GQ og dette selskab er et bevis på GQ's forretningsmæssige selvstændighed.

70 Kommissionen har heroverfor anført, at appellanterne ikke har bevist eksistensen af usædvanlige omstændigheder, der er af en sådan art, at de kan afkræfte formodningen om, at moderselskabet udøver afgørende indflydelse på dets datterselskab, hvilke omstændigheder Retten med urette skulle have undladt at undersøge eller have gengivet forkert. De argumenter, der er fremført af appellanterne i den forbindelse, har en meget generel karakter og er udokumenterede.

— Domstolens bemærkninger

71 Det skal indledningsvis bemærkes, at det i henhold til fast retspraksis følger af artikel 225, stk. 1, EF og artikel 58, stk. 1, i statutten for Domstolen, at det alene er Retten, der er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i sagen, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i den sag, den har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til artikel 225 EF kompetence til at gennemføre en kontrol med den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, Retten har draget (jf. bl.a. dom af 6.4.2006, sag C-551/03 P, General Motors mod Kommissionen, Sml. I, s. 3173, præmis 51, af 22.5.2008, sag C-266/06 P, Evonik Degussa mod

Kommissionen, præmis 72, og af 3.9.2009, sag C-535/06 P, Moser Baer India mod Rådet, Sml. I, s. 7051, præmis 31).

72 Domstolen har således ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at vurdere, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt. Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre oplysningerne er gengivet urigtigt (dommen i sagen General Motors mod Kommissionen, præmis 52, samt dom af 21.9.2006, sag C-113/04, Technische Unie mod Kommissionen, Sml. I, s. 8831, præmis 83, og af 31.1.2008, sag C-103/07, Angelidis mod Parlamentet, præmis 46).

73 Hvad i nærværende sag for det første angår klagepunkterne om en urigtig gengivelse i den appellerede doms præmis 71 af den omstændighed, at GQ allerede før selskabets indtræden i RQ-koncernen udøvede aktiviteter, som var forskellige fra RQ's, og af RQ's forsøg på mellem 1993 og 2004 at sælge GQ, på den ene side, og angiveligt urigtige retlige kvalificeringer af de omstændigheder, som er belyst i denne doms præmis 72, 73 og 75, på den anden side, må det konstateres, at appellanterne med disse klagepunkter udelukkende forsøger at drage Rettens vurdering af bevismaterialet i tvivl ved at sætte spørgsmål ved den værdi, som Retten tillagde det materiale, som den inddrog i sin undersøgelse.

74 Eftersom appellanterne under disse omstændigheder egentlig ikke hævder, at der er tale om en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder, som Retten har støttet sig til for at nå frem til sine konklusioner, eller om urigtig retlig kvalificering heraf, må disse klagepunkter afvises i lyset af den retspraksis, som er nævnt i præmis 71 og 72 ovenfor.

75 Vedrørende herefter det klagepunkt, hvorefter appellanterne forsøger at påvise den utilstrækkelige eller selvmodsigende karakter af Rettens ræsonnement og den retlige

fejl, som den angiveligt skulle have begået i forhold til den del af begrundelsen for den appellerede dom, der vedrører forkastelsen af det af appellanterne med henblik på at påvise GQ's kommercielle og operationelle uafhængighed i forhold til RQ fremlagte bevismateriale, skal det fremhæves, at Retten i den appellerede doms præmis 74 i det væsentlige ikke har undersøgt dette bevismateriale, men har afvist selskabernes argumenter ved blot at henvise til den i den appellerede dom forudgående nævnte retspraksis.

76 Ikke desto mindre må det konstateres, at idet den i den appellerede doms præmis 58 og 60 nævnte retspraksis ikke på nogen måde kunne tilvejebringe materiale, på grundlag af hvilket sådanne argumenter kunne forkastes, uden at indlede en særlig undersøgelse heraf, forpligtede den nævnte retspraksis i virkeligheden Retten, således som den selv fremhævede i præmis 65 i samme dom, til at vurdere ethvert bevismateriale vedrørende de organisatoriske, økonomiske og retlige forbindelser mellem RQ og GQ, som kunne påvise, at GQ udøvede en uafhængig adfærd i forhold til sit moderselskab, og at disse to selskaber derfor ikke udgjorde en enkelt økonomisk enhed.

77 En sådan undersøgelse var så meget mere påkrævet, eftersom GQ's uafhængighed i gennemførelsen af sin kommercielle politik, således som det fremgår af Domstolens retspraksis, udgjorde en del af de samlede relevante faktorer, som gjorde det muligt for appellanterne at afkræfte formodningen vedrørende RQ's afgørende indflydelse på GQ's adfærd, hvilke faktorers karakter og betydning kan variere efter de særlige kendetegn for hver enkelt sag (jf. i den retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 73 og 74).

78 Retten var derfor forpligtet til at tage hensyn til og foretage nærmere undersøgelse af de faktorer, som var blevet fremført af appellanterne, for at påvise GQ's uafhængighed i gennemførelsen af sin kommercielle politik, for at få fastslået, om Kommissionen havde foretaget en urigtig vurdering, da den havde anset dette bevismateriale som uegnet til i den foreliggende sag at påvise, at dette datterselskab ikke udgjorde en enkelt økonomisk enhed sammen med RQ.

79 Det fremgår af det ovenstående, således som generaladvokaten har fremhævet i præmis 51 i sit forslag til afgørelse, at Retten har begået en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 74 at nå frem til, at de med henblik på at påvise en sådan uafhængighed fremlagte argumenter ikke kunne godtages »set i lyset af den ovennævnte retspraksis« uden at skride til en konkret undersøgelse af det af appellanterne fremlagte materiale.

80 Dette klagepunkt kan derfor godtages, idet det første anbringendes tredje led i øvrigt må forkastes.

Det andet anbringende om en retlig fejl vedrørende ansvarstilskrivelse i forhold til RYPF for en af GQ begået overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF

Parternes argumenter

81 Med deres andet anbringende har appellanterne gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved automatisk at udvide ansvaret for datterselskabet, som begik overtrædelsen, til at omfatte det moderselskab, som dette datterselskab tilhører.

82 Ved at indtage det standpunkt gjorde Retten RYPF ansvarlig for RQ's manglende evne til at benægte at være ansvarlig for GQ's adfærd. Det følger heraf, at ansvaret for de overtrædelser, som er begået af et datterselskab, konsekvent bliver pålagt koncernens moderselskab, som dette datterselskab tilhører, uden at tage hensyn til de særlige omstændigheder i hver enkel sag, herunder især antallet af mellemkommende selskaber, arten af disses aktiviteter samt deres retlige og økonomiske forbindelser.

83 Efter Kommissionens opfattelse bekræfter Rettens nyere retspraksis, at formodningen om en afgørende indflydelse på et datterselskab gælder for koncernens moderselskab, selv om denne kontrol over datterselskabet er af »fjern« og »indirekte« karakter.

Domstolens bemærkninger

84 Besvarelsen af det foreliggende anbringende kræver, at det bliver fastlagt, om, og i givet fald under hvilke omstændigheder, Kommissionen kan pålægge en koncerns moderselskab (herefter et »holdingselskab«), i dette tilfælde RYPF, et solidarisk ansvar for en overtrædelse af EU-konkurrenceretten, der er begået af et selskab, i dette tilfælde GQ, hvis samlede kapital ejes af et mellemliggende selskab i samme koncern, i dette tilfælde RQ, som er 100 % kontrolleret af holdingselskabet.

85 I den forbindelse skal det bemærkes, at Kommissionen ifølge den i den foreliggende doms præmis 34-38 nævnte faste retspraksis under visse omstændigheder kan vedtage en beslutning, der pålægger en bøde for en overtrædelse af EU-konkurrenceretten i forhold til et selskab, uden at det er påkrævet at påvise dets direkte forbindelse til denne overtrædelse, især når et datterselskab, skønt det er en selvstændig juridisk person, ikke på uafhængig vis bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger de instruktioner, som dets moderselskab har givet det.

86 I lyset af disse betragtninger kan det derfor ikke udelukkes, at et holdingselskab kan holdes solidarisk ansvarligt for de overtrædelser af EU-konkurrenceretten, der er begået af et datterselskab i dets koncern, hvis selskabskapital det ikke direkte ejer, for så vidt som dette holdingselskab — selv indirekte via det mellemliggende selskab — udøver en afgørende indflydelse på nævnte datterselskab. Dette er især tilfældet, når datterselskabet ikke på uafhængig vis bestemmer sin adfærd på markedet i forhold

til det mellemliggende selskab, som heller ikke agerer på uafhængig vis på markedet, men i det væsentlige følger de instruktioner, som holdingselskabet har givet det.

87 I en sådan situation er holdingselskabet, det mellemliggende selskab og det endelige datterselskab i koncernen en del af den samme økonomiske enhed og udgør derfor en enkelt virksomhed som omhandlet i EU-konkurrenceretten.

88 Det følger heraf, som generaladvokaten har påpeget i punkt 62 og 63 i sit forslag til afgørelse, at der i det tilfælde, hvor et holdingselskab ejer 100 % af kapitalen i et mellemliggende selskab, som ejer hele kapitalen i et datterselskab i dets koncern, hvilket datterselskab har begået en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, foreligger en simpel formodning om, at dette holdingselskab udøver en afgørende indflydelse på det mellemliggende selskabs adfærd og indirekte, via sidstnævnte, ligeledes på nævnte datterselskabs adfærd.

89 Derfor kan Kommissionen i denne særlige situation med rette forpligte holdingselskabet til solidarisk at betale den bøde, der er blevet pålagt det sidste datterselskab i koncernen, medmindre dette holdingselskab kan afkræfte formodningen ved at påvise, at enten det mellemliggende selskab eller nævnte datterselskab agerer uafhængigt på markedet (jf. analogt dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, præmis 29, samt dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 61).

90 Det følger af det ovenstående, at Retten ikke foretog en urigtig retsanvendelse, da den i den appellerede doms præmis 81 fastslog, at formodningen om ansvar, der baserer sig på et selskabs ejerskab af den samlede aktiekapital i et andet selskab, ikke kun gælder i det tilfælde, hvor der eksisterer en direkte forbindelse mellem moderselskabet og dets datterselskab, men ligeledes i det tilfælde, som i den foreliggende sag, hvor denne forbindelse er indirekte på grund af mellemkomsten af et andet selskab. Det var derfor med rette, at Retten i præmis 64 og 80 i nævnte dom i det væsentlige har

lagt til grund, at appellanterne kunne holdes solidarisk ansvarlige af Kommissionen, især som resultat af RQ's 100 % ejerandel af GQ og RYPF's 100 % ejerandel af RQ.

91 Det andet anbringende må derfor forkastes som ugrundet.

92 Det følger af det foranstående, at den appellerede dom bør ophæves, for så vidt som den ikke giver appellanterne medhold i den nedlagte påstand om annullation af den omtvistede beslutning, i det omfang, på den ene side, Retten ikke har angivet grundene til støtte for dens konklusioner om, at RQ's meddelelse til GQ om at ophøre med enhver adfærd, der udgør en overtrædelse af konkurrencereglerne, i sig selv udgjorde tilstrækkeligt bevis for, at RQ udøvede en afgørende indflydelse på GQ's politik, ikke kun på markedet, men også vedrørende den ulovlige adfærd, der er genstand for den omtvistede beslutning, og, på den anden side, Retten har undladt at gennemføre en konkret undersøgelse af det materiale, som er blevet fremlagt af appellanterne, med henblik på at påvise GQ's uafhængighed med hensyn til at bestemme og gennemføre sin kommercielle politik.

93 I øvrigt bør appellen forkastes.

Om søgsmålet for Retten

94 I overensstemmelse med artikel 61, stk. 1, andet punktum, i statutten for Domstolen kan Domstolen, når den ophæver den af Retten trufne afgørelse, selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse. Det er tilfældet her.

Parternes argumenter

95 Appellanterne har for det første gjort gældende, at efter kontrolundersøgelsen den 27. september 2002 på GQ's forretningssted, beordrede RQ den 22. oktober 2002 alle selskaberne i sin koncern, herunder GQ, til at ophøre med enhver adfærd, der kunne udgøre en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne.

96 En sådan omstændighed viser, at RQ og RYPF ikke deltog i de overtrædelser, som bebrejdes GQ, ikke var i forbindelse med nogle af de i det pågældende kartel indblandede virksomheder, ikke deltog i hverken udarbejdelsen af GQ's beslutninger eller i deres anvendelse eller tilsynet med gennemførelsen heraf, ikke blev orienteret af andre virksomheder om de omhandlede faktiske omstændigheder og endelig ikke blev informeret af GQ om denne adfærd.

97 For det andet har appellanterne gjort gældende, at RYPF og RQ under den administrative procedure havde forsynet Kommissionen med en række dokumenter med henblik på at afkræfte formodningen for deres ansvar med hensyn til den nævnte adfærd ved at skaffe bevis for GQ's kommercielle og operationelle selvstændighed. Kommissionen foretog imidlertid en urigtig bedømmelse af dette bevismateriale eller så bort herfra.

98 Kommissionen foretog særligt en åbenbart urigtig bedømmelse ved vurderingen af bevismaterialet som følge af, at GQ nød fuldstændig uafhængighed til at kunne agere på markedet, eftersom ledelsen af dette selskab er genstand for fuldstændig delegation og fuldmagt til at udøve enhver ledelsesbeføjelse, forvaltning og administration. Derudover oplyste Kommissionen endvidere ikke om, at GQ's tilvejebringelse af oplysninger til RQ begrænsede sig til budgetresultater samt de af GQ's ledelse bestemte strategiske og kommercielle planer.

99 Kommissionen har for sit vedkommende gjort gældende, at appellanterne ikke har formået at afkræfte formodningen om RQ's ansvar.

Domstolens bemærkninger

100 Med henblik på at undersøge de foreliggende klagepunkter bør det fastlægges, om Kommissionen foretog en åbenbart urigtig bedømmelse ved ikke at have taget i betragtning, på den ene side, at den af RQ meddelte ordre til GQ viser, at RQ ikke havde kendskab til den pågældende overtrædelse, ikke deltog i denne overtrædelse, ikke opfordrede sit datterselskab til at begå en sådan, og, på den anden side, at det fremskaffede bevismateriale vedrørende GQ's ledelses uafhængighed ved gennemførelsen af dette selskabs kommercielle politik påviser, at RQ på uafhængig vis bestemte sin adfærd på markedet.

101 Hvad for det første angår RQ's ordre til GQ bør det bemærkes, at denne ordre, således som det fremgår af sagsakterne, var af generel karakter, ikke udelukkende var rettet mod GQ, men til samtlige selskaber i koncernen, og at den blev kommunikeret to et halvt år efter ophøret af den konkurrenceforvridende adfærd, der bebrejdes GQ.

102 Sådanne faktorer taler ganske vist til fordel for en mangel på kendskab til den GQ bebrejdede adfærd, manglende deltagelse i denne overtrædelse eller tilskyndelse til at begå en sådan. Imidlertid er det ikke, således som appellanterne gør gældende, den omstændighed, at moderselskabet har opfordret sit datterselskab til at begå en overtrædelse af EU-konkurrencereglerne, eller direkte har deltaget i en sådan overtrædelse begået af datterselskabet, men den omstændighed, at disse to selskaber udgør en økonomisk enhed og derfor udgør en enkelt virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, der gør det muligt for Kommissionen at pålægge nævnte moderselskab en bøde (jf. i den retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 59 og 77).

103 Det bør derfor i den foreliggende sag konstateres, at den omstændighed, at RQ dels først fik kendskab til overtrædelsen efter kontrolundersøgelsen den 27. september 2002 på GQ's forretningssted, dels ikke direkte deltog i denne overtrædelse eller opfordrede til at begå en sådan, ikke er af en sådan art, at den kan bevise, at disse to selskaber ikke udgør en økonomisk enhed. Sådan en omstændighed er derfor ikke tilstrækkelig til at afkræfte formodningen om, at RQ faktisk udøver en afgørende indflydelse på GQ's adfærd.

104 Hvad for det andet angår argumenterne om GQ's ledelses angivelige uafhængighed ved bestemmelsen af og gennemførelsen af dette selskabs kommercielle politik, skal det bemærkes, at de af appellanterne i den forbindelse anførte faktorer ikke påviser, at GQ på uafhængig vis bestemte sin adfærd på markedet, og at det derfor ikke udgjorde en økonomisk enhed sammen med RQ. Skønt det er rigtigt, at visse de af appellanterne fremlagte dokumenter viser, at talrige af GQ's kompetencer på området for forvaltning, ledelse og administration var blevet uddelegeret til fordel for dette selskabs ledelse, er der andre faktorer i sagen, som til gengæld afslører eksistensen af en betydelig indblanding fra RQ's side i flere aspekter af GQ's strategi og kommercielle politik.

105 Der bør i den henseende indledningsvis henvises til RQ's bestyrelsessekretærs påtegning af 7. juni 2005, der indeholder uddrag af adskillige mødeprotokoller fra dette selskabs bestyrelse fra 1998 til 2005. Det fremgår af dette dokument, at RQ's bestyrelse fra 1998 til 2000 i betydeligt omfang blandede sig i visse grundlæggende aspekter af GQ's kommercielle politik, især med henblik på den 17. april 1998 at tillade salget af GQ's aktiepost i selskabet Silquimica SA og den 28. januar 1999 salget af GQ's ejendomme.

106 Dernæst må det i den foreliggende sag konstateres, at GQ's enedirektør, som var udpeget af RQ, således som Kommissionen har fremhævet i betragtning 262 til den omtvistede beslutning uden egentlig at blive modsagt på dette punkt af appellanterne, som følge af hans vedvarende adfærd udgjorde et bindeled mellem disse to selskaber, gennem hvilket oplysninger vedrørende salg, produktion og økonomiske resultater blev kommunikeret til RQ.

107 Hvad endelig yderligere angår den indbyrdes udveksling af oplysninger mellem GQ's og RQ's ledelse udgør den faktiske omstændighed, der er blevet bekræftet af appellanterne selv, at der leveredes oplysninger om gennemførelsen af de strategiske og kommercielle planer, en yderligere indikation af, at RQ udøvede indflydelse på de beslutninger, som var udarbejdet og gennemført af GQ's ledelse.

108 I den forbindelse har den omstændighed, at visse dele af oplysningerne vedrørte økonomiske resultater i forbindelse med GQ's årlige budgetter, ikke nogen betydning, for så vidt som hvert moderselskab er forpligtet til at konsolidere regnskaberne i dets koncern.

109 I lyset af disse betragtninger må det konkluderes, at Kommissionen ikke har foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse ved at konkludere, at det materiale, som var fremlagt af appellanterne, vedrørende, på den ene side, den omstændighed, at RQ ikke havde haft kendskab til den pågældende overtrædelse, ikke havde deltaget i denne overtrædelse, ikke havde tilskyndet sit datterselskab til at begå en sådan overtrædelse og, på den anden side, metoderne til fastlæggelse og gennemførelse af GQ's kommercielle politik, set i sammenhæng med de andre relevante faktorer i sagen, ikke påviser, at GQ på uafhængig vis bestemte sin adfærd på markedet, og derfor ikke gør det muligt at afkræfte formodningen om, at RQ udøvede en afgørende indflydelse på GQ's adfærd.

110 Følgelig bør de klagepunkter, der i den henseende er blevet påberåbt af appellanterne til støtte for deres annullationssøgsmål, forkastes.

111 Kommissionen bør derfor frifindes.

Sagens omkostninger

112 I henhold til procesreglementets artikel 122, stk. 1, træffer Domstolen afgørelse om sagens omkostninger, når der gives appellanten medhold, og Domstolen selv endeligt afgør sagen.

113 Ifølge artikel 69, stk. 2, i nævnte reglement, der i medfør af artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Domstolen kan imidlertid i henhold til artikel 69, stk. 3, første afsnit, i samme reglement bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis de begge har tabt sagen på et eller flere punkter.

114 Da appellanterne i den foreliggende sag i det væsentlige har fået medhold i sagen inden for rammerne af appellen, men har tabt sagen inden for rammerne af annullationssøgsmålet, bør begge parter derfor pålægges at bære deres egne omkostninger i forbindelse med appelsagen, og appellanterne bærer samtlige de med sagen ved første instans forbundne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

1) Dommen afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 18. december 2008, General Química m.fl. mod Kommissionen (sag T-85/06), ophæves, for så vidt som den ikke tager den af General Química SA, Repsol Química SA og Repsol YPF SA nedlagte påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2006/902/EF af 21. december 2005 om en procedure efter artikel 81 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og artikel 53 i EØS-aftalen vedrørende Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc. (tidligere Uniroyal Chemical Company Inc.),

Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation (tidligere Crompton Corporation), General Química, SA, Repsol Química, SA og Repsol YPF, SA (sag COMP/F/C.38.443 — Gummikemikalier) til følge, i det omfang Retten, på den ene side, ikke har angivet grundene til støtte for dens konklusioner om, at meddelelsen fra Repsol Química SA til General Química SA om at ophøre med enhver adfærd, der kunne udgøre en overtrædelse af konkurrencereglerne, i sig selv udgjorde tilstrækkeligt bevis for, at Repsol Química SA udøvede en afgørende indflydelse på General Química SA's politik, ikke kun på markedet, men også hvad angik den ulovlige adfærd, der er genstand for beslutning 2006/902, og i det omfang Retten, på den anden side, faktisk undlod at gennemføre en konkret undersøgelse af det materiale, som var fremlagt af General Química SA, Repsol Química SA og Repsol YPF, med henblik på at bevise General Química SA's uafhængighed med hensyn til at bestemme og gennemføre sin kommercielle politik.

2) **I øvrigt forkastes appellen.**

3) **Den af General Química SA, Repsol Química SA og Repsol YPF SA for De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans nedlagte annullationspåstand tages ikke til følge.**

4) **Hver part bærer sine egne omkostninger i forbindelse med appelsagen, og General Química SA, Repsol Química SA og Repsol YPF SA bærer de samlede omkostninger i første instans.**

Underskrifter